

ВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ ПАРЛАМЕНТОМ ПІСЛЯ ВІЛЬНЮСЬКОГО САМІТУ "СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА"

В статті розглядаються відносини між Україною та Європейським парламентом напередодні та після Вільнюського саміту "Східного партнерства" (листопад 2013 р.). Стислий аналіз резолюцій; Європарламенту демонструє прихильність цього органу ЄС до України та до інтеграційних перспектив нашої держави. Прогнозується, що вибори до Європейського парламенту, проведені в травні 2014р., не змінять суттєво його політики щодо України. Робиться висновок, що Україні потрібно активізувати свою співпрацю із Європейським парламентом в рамках своїх зусиль із інтеграції до ЄС.

***Ключові слова:** Угода про асоціацію, Європейський парламент, європейська інтеграція України, вибори*

Однією з головних цілей започаткованої в 2008 р. програми "Східне партнерство" є підписання угод про асоціацію із державами-учасниками програми. З Україною переговори щодо нового базового договору на заміну Угоди про партнерство та співробітництво були розпочаті 5 березня 2007. а 11 листопада 2011 року в Брюсселі відбувся завершальний двадцять перший раунд переговорів щодо укладення Угоди про асоціацію, у ході якого були узгоджені всі положення тексту Угоди.

19 грудня 2011 р., у м. Київ під час П'ятнадцятого Саміту Україна-ЄС лідери України та ЄС офіційно заявили про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію. 30 березня 2012 року у Брюсселі глави переговорних делегацій парафували Угоду.

Процес обговорення та підписання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною в останні роки два набув безперечно ключового значення у стосунках Європейського Союзу та Європарламенту, як його представницького органу, та України. Після парафування Україною Угоди в 2012 р. очікувалося, що її підписання відбудеться на саміті "Східного партнерства", що відбувся у Вільнюсі 28-29 листопада 2013 р. За кілька тижнів до саміту Єв-

ропейський Парламент, як і ЄС у цілому, прийшли до консенсусу, що керівництво України продемонструвало "рішучі дії" і досягло істотного прогресу" в ухваленні пакету євроінтеграційних законів, що було передумовою підписання Угоди про асоціацію. Найбільшою перекшодою тоді вважалася справа Юлії Тимошенко. Найбільша його партія - Європейська народна партія, при якій партія "Батьківщина" має статус спостерігача, - зайняла в особі члена правління групи Європейської народної партії (ЄНП) та голови комітету із закордонних справ Елмара Брока доволі жорстку позицію з приводу незаконного утримання колишнього прем'єр-міністра України під вартою [12].

У питанні про можливість підписання Угоди про Асоціацію з Україною Європарламент відіграв важливу роль. Напередодні саміту "Східного партнерства" у Вільнюсі, коли перспектива підписання Україною Угоди про асоціацію із ЄС стала реальною, Європарламент "рішуче підтримав парафування або підписання Угоди... з тими країнами, які готові і можуть це зробити це умови виконання вимог" та засудив "волаючий політичний тиск Росії" на країни "Східного партнерства" [2]. До України з метою моніторингу процесу виконання вимог була спрямована місія Європарламенту на чолі з П. Коксом та А. Квасневським. Вона працювала в Україні з впродовж 2012-2013 рр., і саме доповідь цієї моніторингової місії Європарламенту і стала в підсумку основою для прийняття позитивного рішення як Європарламенту, так і Європейської Комісії щодо підписання Угоди. Зокрема, 10 жовтня 2013 р. Комітет з питань закордонних справ Європейського парламенту схвалив доповідь, у якій міститься положення про те, що, у разі виконання Києвом необхідних умов, Європейський Союз повинен підписати Угоду про асоціацію на листопадовому саміті Східного партнерства у Вільнюсі й одразу ж розпочати тимчасове застосування її положень [4].

Зрив підписання Угоди про асоціацію на Вільнюському саміті в зв'язку із фактично підкупом уряду та президента України Росією призвів до розгортання протестного руху в Києві та інших містах України, який згодом набув драматичного характеру. Протистояння Євромайдану, як прояву європейських устремлінь більшості українців, та силових органів в центрі Києва не залишились поза увагою Європейського Парламенту.

28-30 січня після того, як на Майдані відбулося загострення протистояння між протестувальниками та силовими органами, що призвело до людських жертв, Європарламент відрядив до України спеціальну місію в складі 12 осіб на чолі із головою комітету із зовнішніх справ Елмаром Броком. Метою делегації було проведення зустрічей із урядом, представниками Євромайдану та опозиційних партій, організацій

громадянського суспільства тощо. На підставі висновків цієї делегації 6 лютого 2014 р. було прийнято резолюцію, в якій Європарламент вкотре заявив про готовність підписати Угоду про асоціацію, підтримав демократичний рух українського суспільства, засудив ескалацію насильства, закликав інституції ЄС і держав-членів вжити термінових заходів щодо українських чиновників, що несуть відповідальність за репресивні заходи, а також закликав Росію застосувати зупинити каральні заходи і надмірний тиск, спрямований на підірив суверенного права своїх сусідів вільно визначати своє майбутнє [10].

Ще більш активною стала позиція Європарламенту після початку неприхованої агресії Росії щодо України. Анексія Криму шляхом проведення на його території фіктивного "референдуму" та втручання Росії у внутрішні справи України шляхом підтримки озброєних сепаратистів та терористів в східних областях України були неодноразово рішуче засуджені резолюціями Європарламенту.

Впродовж лютого-квітня 2014 р. Європарламентом були вжиті наступні кроки для підтримки України:

- Прийнята резолюція, в якій висловлюється підтримка територіальної цілісності України, міститься нагадування Росії, що вона є одним з гарантів непорушності українських кордонів і вперше містяться слова про "довгострокову можливість подавати заявку на членство в ЄС".(27 лютого) [9];
- Головою делегації Європарламенту у справах співпраці ЄС з Україною Павлом Ковалем надіслано заяву до членів Європейської Ради з проханням негайно підписати Угоду про асоціацію з Україною (3 березня) [11];
- Прийнята резолюція, в якій міститься заклик до свого Президента Мартіна Шульца припинити відносини з Держдумою і Радою Федерації Росії до виведення військ з України, а також наголошується на необхідності поглиблення санкцій проти Росії (13 березня) [1];
- Після підписання 21 березня політичної частини Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною головним питанням залишається перспектива введення в дію економічної частини Угоди, що передбачає запровадження глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною. Проте 3 квітня Європарламент підтримав рішення Європейської Комісії знизити мита на українські товари в ЄС, не чекаючи на введення в дію цих положень Угоди про асоціацію [3].
- 17 квітня прийнято резолюцію в якій зазначено, що газопровід "Південний потік" не має бути побудований і повинні бути доступні

інші джерела поставок". При цьому європарламентарі переконані, що допомога ЄС Україні в забезпеченні реверсу газу, підвищення ефективності використання енергоресурсів та ефективні взаємозв'язку з ЄС убезпечить Україну від політичного та економічного тиску. У своїй резолюції Європарламент закликає Єврокомісію та Раду Європи надати допомогу Україні у вирішенні газового конфлікту з Росією [5]. Така резолюція здатна остаточно поховати цей амбіційний проект Росії, адже замість того, щоб зміцнювати енергобезпеку Європи, він збільшуватиме її залежність від російського газу, що може бути використана як засіб політичного тиску та шантажу. Також в резолюції міститься заклик до органів ЄС та держав-членів посилити санкцій проти Росії та стверджується право України на самозахист в разі збройної агресії Росії.

Ситуація, що склалася навколо України надзвичайно непокоїть європейські країни. Загальною є думка, що агресія Росії проти нашої держави матиме загальноєвропейські наслідки і суттєво погіршить ситуацію в сфері безпеки на цілому європейському континенті. Саме тому у країнах Східної Європи головним на майбутніх виборах до Європарламенту (22-25 травня 2014 р.) постає питання військової загрози з боку Росії та необхідності адекватної відповіді на ці загрози з боку Брюсселя. Йдеться й про енергозалежність країн ЄС від Росії. А відомий ірландський політик Пет Кокс заявив, що на виборах до Європарламенту питання про Україну має стати центральним, оскільки події саме в цій країні становлять нині стратегічні ризики як для європейської, так і глобальної стабільності. Тому сам політик вважає, що саме питання ставлення до України та проблем на Сході може стати перевіркою для політиків, спроможних вирішувати і долю самої Європи, і її внутрішні нагальні проблеми. А ще, зауважив Кокс, "подивіться на українців, які виступили і вистояли за європейські цінності й за свій цивілізаційний вибір. Хто з тих, хто сьогодні прагне керувати Європою, може мені сказати, що ми можемо зробити для них?" [6].

Вибори до Європейського парламенту, що відбулися 25-28 травня 2014 р. підтвердили очікування аналітиків про різке зростання популярності радикальних (як лівих, так і правих) і євроскептичних сил в державах-членах ЄС. Попри те, що перші три місця традиційно зайняли партії, що входять до складу Європейської народної партії, Групи прогресивного альянсу соціалістів та демократів та Альянсу лібералів та демократів, помітно збільшилося представництво в новому складі Парламенту Європейських об'єднаних лівих, а також різноманітних правих партій, що

традиційно не утворювали в Парламенті окремої фракції, але цілком можуть зробити це в новому складі. Так, на виборах у Франції переміг крайньо правий "Народний Фронт", в Угорщині представництво здобула партія "Йоббік", в Австрії - "Австрійська партія свободи", а в Греції перемогу на виборах здобули ліві сили - Коаліція радикальних лівих "СІРІЗА" та Комуністична партія [13].

В зв'язку із цим постає питання, чи зміниться ставлення Європейського парламенту до України? З одного боку, головні політичні сили в Європарламенті традиційно тісно співпрацюють із українськими політичними партіями та мають чималий досвід в роботі із Україною. Попри зменшення представництва ЄНП та Альянсу соціалістів та демократів ці групи все одно відіграватимуть ключову роль в роботі Парламенту. Проте рівень підтримки України набагато більше залежить від того, чи потраплять до нового складу Європарламенту прихильники глибокої співпраці та інтеграції України, такі як Єжи Бузек, Пет Кокс, Павел Залевські, Павел Коваль та ін., ніж від чисто партійних розкладів [8]. Якщо в Парламенті збережеться критична маса прихильників України, можна буде розраховувати на продовження плідної співпраці між Україною та Європейським парламентом у цей складний час для нашої держави.

З іншого боку, представники націоналістичних, ліворадикальних та євроскептичних партій традиційно прихильно ставляться до Росії, що було продемонстровано в останні місяці заявами угорської партії "Йоббік" та лідера "Національного фронту" Марі Ле-Пен. Євроскептицизм цих сил може також вплинути на динаміку розвитку європейської інтеграції України. Хоча ці партії не відіграватимуть в новому складі Парламенту помітної ролі, "але вони, без сумніву, звучатимуть помітним дисонансом під час роботи над рішеннями, які стосуватимуться відносин Євросоюзу як з Україною, так і з Росією. І, звичайно, яскраві спікери від цих сил з нехитрим титром «депутат Європейського парламенту» стануть повноцінними бойовими одиницями Кремля в безжальній інформаційній війні, яка ведеться в Україні й навколо неї" [7].

Отже, Європарламент відіграє доволі відчутну роль у стосунках між ЄС та Україною, а його підтримка під час конфлікту між Україною та Росією служить проявом підтримки політичного курсу України та її незалежності з боку народів Європейського Союзу. Ключову роль у взаємодії Європейського парламенту та України відіграє його делегація зі стосунків з Україною, що складається переважно з депутатів, які представляють держави Центральної Європи. В цілому прихильна до України позиція цієї делегації формує загальний проукраїнський консенсус в Європарламенті, що й було продемонстровано під час подій останніх місяців. Проте, Україна,

на жаль часто втрачає нагоди використати ці проукраїнські сили для більш активного просування своїх інтересів. На думку німецького журналіста В. Шнайдера-Детерса, у Києві часто недооцінюють значення Європейського парламенту. Попре те, що він досі не має суттєвих повноважень в сфері зовнішньої політики та політики безпеки ЄС, а його резолюції з цих питань носять тільки рекомендаційний характер, не варто все ж таки применшувати вплив Парламенту, адже в ньому засідають члени правлячих партій держав-членів, які у відповідних столицях впливають на позицію своїх партій та рішення свої урядів, зокрема, і у сфері спільної зовнішньої політики ЄС [11]. тим більше, що його постійний комітет із зовнішніх справ є одним з найбільш престижних і очолюється зазвичай досвідченим і впливовими політиками (часто колишніми міністрами закордонних справ). Європейський парламент також традиційно є набагато більш прихильний до європейської перспективи України, в той час як Комісія та Рада є, зазвичай, набагато більш скептичними щодо можливого вступу нашої держави до ЄС. Отже, на нашу думку, оскільки роль Європейського Парламенту постійно зростає, в тому числі з питань зовнішніх зносин Європейського Союзу, а інші органи та інститути ЄС надають все більшого значення його рішенням та пропозиціям, то нашій державі слід зосередитись на поглибленні міжпарламентського співробітництва між Україною та ЄС з огляду на процес гармонізації законодавства та стратегічну мету - вступ до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. *Європарламент вирішив не спілкуватись з Держдумою до виведення військ з України // Еспресо ТВ. - 13 березня 2014 р. - Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/03/13/evroparlament_vyrishyv_ne_spilkuvatys_z_derzhdumoyu_do_vyvedennya_viysk_z_ukrayiny*
2. *Європарламент засудив політику Росії // Дзеркало тижня. - 13 вересня 2013 р. - Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/internal/evroparlament-zasudiv-politiku-rosiyj-_.html*
3. *Європарламент підтримав рішення знизити мита для українських товарів в ЄС // Еспресо ТВ. - 3 квітня 2014 р. - Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/04/03/evroparlament_pidtrymav_rishennya_znyzty_myta_dlya_ukras_inskykh_tovariv_v_ys*
4. *Європарламент рекомендує підписати. Якщо... // Дзеркало тижня. - II жовтня 2013 р. - Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/international/evroparlament-rekomenduye-pidpisati-yakscho-_.html*
5. *Кіщак, В. Путін сам поховав "Південний потік" / В. Кіщак /, ' ЕспресоТВ. - 17 квітня 2014 р. - Режим доступу: [http://espresso.tv/article/2014/04/17/yak_ahresiya_putina_ostatochno_pokhovala_j\)ivdennyuj30tik](http://espresso.tv/article/2014/04/17/yak_ahresiya_putina_ostatochno_pokhovala_j)ivdennyuj30tik)*

6. Коваль, О. *Вибори до Європарламенту дають Європі новий шанс* / О. Коваль // *Дзеркало тижня*. - № 15, 25 квітня 2014 р. - Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/international/vibori-do-yevroparlamentu-dayut-yevropi-noviy-shans-_.html
7. Кулеба, Д. *Проблеми зростання європейської демократії* / Д. Кулеба // *Дзеркало тижня*. - № 20, 6 червня 2014 р. - Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/international/problemi-zrostantnya-yeuropeyskoyi-demokratii-_.html
8. Паньо, Т. *Україна програє вибори до Європарламенту* / Т. Паньо // *ЕспресоТВ*. - 22 травня 2014 р. - Режим доступу: http://espresso.tv/article/2014/05/22_scho_chekatyjkrayini_vid_vyboriv_do_yevroparlamentu
9. *Резолюція Європарламенту: Росія має зобов'язання щодо України* / *ЕспресоТВ* - 27 лютого 2014 р. - Режим доступу: http://espresso.tv/nyvvs/2ul4/02/27/rezolyuciya_yevroparlamentu_rosiya_mayz_zohovuyazannya_shehodo_ukrayin
10. *Резолюція Європейського парламенту щодо ситуації в Україні (повний текст)* / *Тиждень НА*. 6 лютого 2014 р. - Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/101246>
11. *У Європарламенті ініційовано негайне укладання асоціації з Україною* *ЕспресоТВ*. - 3 березня 2014р. - Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/03/06/u_yevroparlamentitijniyovano_nehayne_ukladannya_asociaciyi_z_ukrayinoyu
12. Шнайдер-Детерс, В. *Політичний "покер" навколо асоціації ЄС-Україна* / В. Шнайдер-Детерс // *Дзеркало тижня*. - 1 листопада 2013 р. - Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/international/politichni-poker-navkolo-asociaciyi-yes-ukrain-h>
13. *Results of 2014 European Election* ■/ *European Parliament*. - Режим доступу: <http://www.results-elections2014.eu/en/country-introduction-2014.html>

Relations between Ukraine and European Parliament after the Vilnius Summit of Eastern Partnership

The article describes relations between European Parliament and Ukraine in the wake and after the Vilnius Summit of the Eastern Partnership (November 2013). Brief analysis of Europarlament's resolution indicates a very high level of support for Ukraine and its integration policy. The suggestion is made that Europarlament election held in May 2014 will not significantly change the Parliament's policy toward Ukraine. The article concludes that Ukraine shall intensify its cooperation with the European Parliament within its broader efforts to join EU.